

UNITAT 1

INTRODUCCIÓ AL LLENGUATGE ADMINISTRATIU

CONTINGUTS

Els llenguatges d'especialitat

Definició

Tipus de llenguatges d'especialitat

El llenguatge administratiu com a llenguatge d'especialitat

Característiques

Model de llengua

Breu història del llenguatge administratiu català

Edat mitjana

Segles XVI i XVIII

Segles XVIII i XIX

Segle XX

Exemples de texts

Criteris d'establiment del llenguatge administratiu català

Principis generals del llenguatge administratiu

OBJECTIUS

- Classificar els diferents tipus de llenguatges d'especialitat.
- Distingir les característiques del llenguatge administratiu com a llenguatge d'especialitat.
- Diferenciar les etapes del llenguatge administratiu al llarg de la història.
- Entendre com s'ha fixat el llenguatge administratiu català i quins són els principis que el regeixen.

ELS LLENGUATGES D'ESPECIALITAT**Definició**

Podem definir el *llenguatge d'especialitat* o *tecnolecte* com la varietat d'una llengua determinada que les persones especialistes en una matèria concreta fan servir en el seu àmbit de treball per comunicar-se de manera clara i unívoca. Per exemple, en un entorn

Varietat de llengua usada per especialistes

familiar, dos metges parlaran de *tenir mal de cap* o *tenir caparrot*; en canvi, si s'han de referir a la mateixa patologia en un informe mèdic, faran servir el terme *cefalàlgia*, el qual, probablement, hauran de precisar amb adjectius com ara *nodular*, *neuròtica* o *migranyosa*, segons el cas.

Claredat i univocitat

Per tant, els llenguatges d'especialitat es configuren a partir dels elements següents:

- La matèria de què tracten
- La situació comunicativa
- La intenció de l'emissor

Com hem dit, els tecnolectes serveixen per comunicar-se de manera precisa en l'àmbit d'una matèria específica. Per això, l'aspecte estètic sovint passa a un segon pla a favor de l'aspecte funcional; en unes altres paraules: *claredat de la comunicació* sobre *bellesa de la paraula*. Per exemple, si en un text literari evitam la repetició d'un mot amb sinònims, metàfores o altres recursos, anteposam el predicat al subjecte de l'oració per causar en el lector un efecte determinat o recargolam el ritme de la narració, en un text d'especialitat o tecnolectal no podem recórrer a aquestes solucions perquè, d'una banda, hem de respectar el principi de claredat i economia comunicativa i, de l'altra, cada concepte té només una denominació (univocitat).

Predomini del caire comunicatiu sobre l'estètic

<i>En un text literari</i>	<i>En un text administratiu</i>
Amb una encaixada de mans, signaren els cavallers el tracte a què havien arribat. Gràcies a tan digne acord, ambdues famílies, enfrontades des de feia segles, per fi podien beneficiar-se des d'aleshores de...	Els dos polítics han signat l'acord de col·laboració. A partir de la signatura d'aquest acord, ambdues administracions són beneficiàries de...
El Consell, meravellat pel que havia pactat tan insigne conseller, no va dubtar a aprovar aquell acord.	El Consell de Govern, a proposta del conseller d'Interior, adopta l'acord següent:

Per tant, com a principals característiques dels llenguatges d'especialitat podem esmentar les següents:

- Ús d'un vocabulari específic (*acord* ≠ *tracte*, *tractat*, *conveni*, *pacte*, *protocol*)
- Ús d'una fraseologia determinada (*El Consell de Govern, a proposta del conseller de XXX, adopta l'acord següent:*)
- Ús de recursos morfosintàctics concrets (ordre neutre de la frase: subjecte + verb + predicat)

Vocabulari,
fraseologia i recursos
lingüístics propis

No hem d'oblidar que els recursos lèxics i morfosintàctics dels tecnolectes es troben en la llengua general. Es tracta, en definitiva, d'una tria en funció del context i de la intenció de l'emissor.

Tria segons la
situació
comunicativa

Tipus de llenguatges d'especialitat

A partir de la classificació dels llenguatges d'especialitat de Lothar Hoffmann reproduïda per Carles Duarte en el seu article «Els llenguatges d'especialitat» (*Revista de Llengua i Dret*, núm. 14), podem distingir els tipus de tecnolectes següents:

Tipus de tecnolecte	Àmbit	Grau d'abstracció	Caracterització
Professional	Món de la producció (fusteria, enginyeria...)	Baix	<ul style="list-style-type: none"> • Expressió en llengua natural • Alta proporció de termes especials • Sintaxi relativament lliure
Tècnic	Món tècnic (administració, judicatura...)	Alt	<ul style="list-style-type: none"> • Expressió en llengua natural • Alta proporció de termes especials • Sintaxi controlada estrictament
Científic	Ciències experimentals (física, química...)	Molt alt	<ul style="list-style-type: none"> • Expressió en llengua natural • Ús de símbols artificials
Simbòlic	Ciències teòriques (matemàtiques, informàtica...)	Màxim	<ul style="list-style-type: none"> • Expressió amb símbols artificials

EL LLENGUATGE ADMINISTRATIU COM A LLENGUATGE D'ESPECIALITAT

El llenguatge administratiu és un llenguatge d'especialitat de tipus tècnic que té com a àmbit d'ús l'Administració i que es caracteritza per fer servir una norma lingüística o estructural pròpia (terminologia, fraseologia, estructures sintàctiques, etcètera) basada en la llengua general.

Llenguatge tècnic
usat en
l'Administració

Característiques

Podem agrupar les principals característiques del llenguatge administratiu a partir dels dos grans trets que delimiten els llenguatges tècnics: formalitat i funcionalitat.

Formalitat i
funcionalitat

<i>Formalitat</i>	
<i>Impersonalitat</i>	En general, els textos administratius no s'adrecen a ningú en concret i, si ho fan, és a partir d'una relació formalitzada.
<i>Neutralitat afectiva</i>	Els textos administratius no poden incloure formes lingüístiques de contingut emotiu o afectiu.
<i>Respecte i correcció</i>	El llenguatge administratiu s'ha de basar en la correcció i en el ple respecte a les persones a les quals s'adreça.
<i>Formes d'expressió culta</i>	Les tres característiques anteriors afavoreixen l'ús de formes pròpies de l'expressió culta o acurada.

<i>Funcionalitat</i>	
<i>Precisió</i>	Aquesta és una característica inherent a qualsevol text tecnolèctol que es materialitza en la univocitat dels termes o en l'aparició sovint de definicions i de classificacions.
<i>Ordenació rigorosa dels continguts</i>	D'acord amb Carles Duarte, el contingut dels textos de l'Administració ha d'anar del que és general al que és particular, del que és abstracte al que és concret, del que és més important al que ho és menys i del que és normal al que és excepcional.
<i>Claredat, concisió i correcció</i>	Tenint en compte que el destinatari d'un text administratiu és o la mateixa Administració o la ciutadania i atès, en aquest darrer cas, que ningú no pot al·legar el desconeixement de la norma administrativa, el llenguatge administratiu forçosament i escrupolosament ha de ser clar, concís i correcte des del punt de vista lingüístic per tal de garantir l'eficàcia de la comunicació.
<i>Unificació de criteris</i>	Si en tractar de la formalitat hem esmentat la impersonalitat des del punt de vista del receptor, ho farem ara des del punt de vista de l'emissor. En general, els textos administratius s'entenen redactats per l'Administració i no per una persona en concret. Per això, és imprescindible unificar els criteris tant pel que fa al disseny dels documents com a les formes lingüístiques específiques (com ara termes, locucions i frases fetes, usos verbals, tractaments, etc.) de les quals tractarem al llarg d'aquest curs.

Model de llengua

En general, el model de llengua pel qual opta el llenguatge administratiu es caracteritza pels elements següents:

- Verbs en forma activa
- Ús de la primera persona gramatical (singular o plural)
- Ordre neutre de la frase i dels sintagmes
- Ús de tractaments protocol·laris només en situacions solemnes
- Supressió de formes d'afalac o de submissió
- Frases afirmatives
- Estil directe
- Eliminació de *verbs buits*
- Restricció de les nominalitzacions

Tots aquests elements, i molts d'altres, els tractarem detingudament en l'apartat «Qüestions gramaticals i criteris de redacció» de cada unitat.

BREU HISTÒRIA DEL LLENGUATGE ADMINISTRATIU CATALÀ

L'ús del català en l'àmbit de l'Administració no va començar amb la democràcia i l'aprovació dels estatuts d'autonomia dels diferents territoris de parla catalana de l'Estat espanyol, sinó que es remunta al segle XII. Fins aleshores, la llengua utilitzada en pràcticament tota mena d'escriu era el llatí; tenint en compte, però, l'elevat grau d'analfabetisme de l'època, tant l'Administració com l'Església, atesa la necessitat que tenien de fer-se entendre entre la població, començaren a usar el català en la redacció dels seus texts.

Primers documents:
segle XII

Així com ens expliquen Duarte, Alsina i Sibina en el seu *Manual de llenguatge administratiu*, la substitució del llatí pel català no es va produir d'un dia per l'altre, sinó que aquesta darrera llengua començà a aparèixer en els texts molt lentament: es tractava de simples paraules soltes o de frases que s'usaven per reproduir alguna intervenció oral.

Coexistència amb
el llatí

De mica en mica, el català guanya terreny al llatí fins a arribar a ser la llengua de molts de documents, de manera que l'ús del llatí queda reduït a determinades expressions, com ara la data. Això no obstant, cal tenir present que el llatí serà encara habitual en certs tipus d'escriu durant molt de temps.

D'acord amb els autors esmentats, les etapes en què podem dividir la història de l'ús del català en l'Administració són les següents:

- Edat mitjana
- Segles XVI i XVII
- Segles XVIII i XIX
- Segle XX

Edat mitjana

El document més antic que es coneix escrit íntegrament en llengua catalana és una prestació d'homenatge concedida pel comte del Pallars Jussà Pere Ramon (1098-1112). De tota manera, fins aproximadament la segona meitat del segle XIII l'ús del català en els texts de caire administratiu no comença a afermar-se i a ser habitual, per bé que el llatí continuï sent la llengua predominant en l'àmbit escrit. Un altre dels primers testimonis que podem esmentar és la traducció que es féu al català, al segle XII, del *Liber iudiciorum* (també conegut per les denominacions *Forum iudicum* o *Llibre dels jutges*), codi de lleis visigòtic del segle VII. L'interès d'aquesta traducció, de la qual només es conserva un fragment, el trobam en el fet de palesar la necessitat de redactar en català un codi de lleis escrit originàriament en llatí perquè sigui entès.

El català, habitual en texts administratius a partir del segle XIII

Liber iudiciorum

Segona meitat del segle XIII: consolidació

A partir de la segona meitat del segle XIII, l'ús del català en la redacció administrativa és de cada vegada més freqüent i, des del punt de vista lingüístic, més segur. Com a prova d'això podem esmentar els *Costums de Tortosa* (1272), la traducció dels *Furs de València* (1261) o les quatre grans cròniques: Jaume I (1274), Bernat Desclot (1288), Ramon Muntaner (1328) i Pere el Cerimoniós (1386).

Cancelleria Reial: plenitud del llenguatge administratiu català

El llenguatge administratiu català arriba al seu punt àlgid en l'època medieval gràcies a la Cancelleria Reial, els principals exponents de la qual varen ser Bernat Metge i Bartomeu Sirvent. Es tractava d'un organisme de la corona catalanoaragonesa encarregat de redactar tot tipus de documents administratius que va difondre un llenguatge caracteritzat per la perfecció formal, fins al punt que solia servir de model als escriptors catalans d'aleshores. No hem d'oblidar, tampoc, que en aquesta època es produeix l'expansió de la llengua catalana, amb la incorporació al domini lingüístic català del País Valencià i de les Illes Balears, com també d'altres territoris de la Mediterrània.

Expansió del català

Ara bé, la mort sense descendència del rei Martí l'Humà i l'entronització de la dinastia castellana dels Trastàmara el 1412 significaren el començament de tot un procés de castellanització de l'esfera oficial i, al seu torn, administrativa.

Segles XVI i XVII

La desaparició de la Cancelleria Reial, juntament amb altres factors de caire demogràfic i socioeconòmic, afavoriren el procés de castellanització dels usos lingüístics administratius. Això no obstant, en aquest període el català era usat normalment com a llengua parlada i encara de manera habitual en alguns documents.

Procés de castellanització

Segles XVIII i XIX

La mort de Carles II el 1700 significa la desaparició de la dinastia dels Àustries, que havia ocupat el tron des del 1516, i l'arribada dels Borbons. Felip V dicta aleshores els decrets de Nova Planta (al País Valencià l'any 1707, a Mallorca i a Eivissa l'any 1715 i al Principat de Catalunya l'any 1716), a conseqüència dels quals la llengua catalana és exclosa dels usos oficials.

Prohibició de l'ús del català en àmbits oficials

Durant el segle XIX, tret d'un breu període en què el català torna a usar-se en l'àmbit oficial —ens referim a la Guerra del Francès (1810-1814)—, el castellà continua sent la llengua habitual de la redacció administrativa.

Segle XX

Tot i que els primers vint anys d'aquest segle es caracteritzen per una gran activitat en pro de la llengua catalana i que durant la II República (1931-1939) el català torna a ser usat per l'Administració, caldrà esperar al restabliment de la seva oficialitat, mitjançant els estatuts d'autonomia, al Principat (1979), al País Valencià (1982) i a les Illes Balears (1983) perquè l'Administració pugui tornar-lo a emprar.

Restabliment de l'oficialitat

Exemples de texts

Us oferim uns quants exemples de texts administratius redactats en llengua catalana per il·lustrar allò que hem explicat.

- *Liber iudiciorum* (extret del llibre *Història de la llengua catalana* de Lluís Cabruja, Pere Casanellas i M. Àngels Massip):

«La voluntat del defunt escrita depós que fo mort, enfre sis meses sie publicada. Volontat d'aqel o d'aqela qe testa en sa vida, depós sa mort, ans que sis meses sien passats, sie publicada e manifestada e per escriptura davant qualqe sacerdot o davant tests. E si alcun cela et amaga aquela voluntat del defunt, tant compona de so propi aver ad aqels a cui fon testat, quant pogren conquerre o aver, per auctoritat de la scriptura, de las res del defunt.»

- Fragment dels *Costums de Tortosa* (extret del llibre *Història de la llengua catalana* de Lluís Cabruja, Pere Casanellas i M. Àngels Massip):

«Si alcun servu o catiu fug a son seynor e el seynor à sospita que sia en alcun alberch de la ciutat ne de son termen e demana que'n sia fet encerquament per les cases on ha sospita, per juý e per sentència dels ciutadans, lo veger deu anar a aqueles cases e deu aquí fer entrar, si les cases són de cristians o de jueus, dos prohòmens cristians qui deuen lo trer e liurar a son seynor, e si les cases són de sarraýns, lo seynor del servu o el catiu deu anar a l'alcayt e l'alcayt deu anar aquí e deu fer entrar aquí II cristians e II sarraýns qui diligentment encerquen aqueles cases a bona fe e sens engan, e, si troben aquí lo servu o el catiu, deuen lo'n trer e liurar a son seynor.»

- Fragment d'un manuscrit del segle XIV (extret del llibre *Entorn de la història de la llengua catalana* de Joan Miralles):

«XXVIII die mensis octobris l'any sobradit, comparech en Jacme Prats, de la dita perròchia, e presentà so que.s saguex: De part d'en B. de, Pertagàs, donzel vaguer de fora, a l'amat lo batlle de Muntuÿri o a son loctinent, saluts e dilecció. Con nón hajam compozat per certa quantitat de moneda en Jacme Prats, habitador del vostre batliu, e hajam ramès a.n Bn. Poll lo crim, si alcun havia comès per la inobidiència feta al batle en levar les armes a n'Arnau Manera, empersò us deym e us manam que.ls dits Jacme e Bn. d'aquí anant per aquesta rahó no inquietets,e assò no mudets. *Datum Maioricis XXVII die octobris anno a Nathivitate Domini MCCCInono.*»

- Proclama de l'agost de 1811 (extreta del *Manual de llenguatge administratiu*, ja esmentat):

«Avís

No podent lo molt Ilustre Ajuntament de esta Ciutat dexar de efectuar per moments lo servey pecuniari per la subsistència del Exèrcit Francès, se ha vist en la precisió de determinar-se a que avuy, no obstant de ser dia festiu, estigan obertas en sas Casas Consistorials las Oficinas de repartiment de esquelas y recaudació de Contribucions en las horas del matí y tarde manifestades altres vegades al Públic, esperant que tots los que no estigan corrents en aquellas aprofitaran esta ocasió, a fi de evitar-se demà lo mateix rigorós medi de las Discrecions, sempre repugnant y dolorós a est Cos Municipal. Barcelona 8 de juliol de 1810. =D'acord de dit Ajuntament en Comissió. Bernat Vilar, Secretari»

- Imprès de l'Administració de Justícia de la Generalitat de Catalunya, 1932-39 (extret del *Manual de llenguatge administratiu*, ja esmentat):

«Sala Especial de Divorcis

En compliment de l'ordenat pel Tribunal del marge en mèrit dels autes de judici de Divorci promoguts per contra i als efectes de l'article 69 de la Llei de Divorci, dirigeixo a V. el present per a participar-vos que en sentència de data s'ha decretat

L'esmentat matrimoni està incrit en le Registre Civil d'aqueix jutjat al foli del llibre de la secció corresponent. Pregant-vos acuseu rebut del present a la major brevetat possible manifestant al mateix temps el compliment de l'ordenat per la Sala. Barcelona de»

CRITERIS D'ESTABLIMENT DEL LLENGUATGE ADMINISTRATIU CATALÀ

Per fixar el llenguatge administratiu català s'ha partit de la llengua estàndard i s'han tingut en compte els quatre factors següents:

- Coneixement de l'ús del llenguatge administratiu català al llarg de la història
- Coneixement de les normes internacionals sobre llenguatge administratiu
- Estudi del llenguatge administratiu d'altres llengües pròximes al català geogràficament o lingüísticament
- Depuració de molts d'elements procedents del llenguatge administratiu castellà

Llengua estàndard: varietat lingüística altament codificada en què s'han eliminat al màxim els trets dialectals i que s'utilitza com a vehicle de comunicació supradialectal.

PRINCIPIS GENERALS DEL LLENGUATGE ADMINISTRATIU

A tall de conclusió, i d'acord amb el que estableix el [Llibre d'estil del Govern de les Illes Balears](#), podem afirmar que els principis generals que han de regir el llenguatge administratiu són els següents:

- *Propi del català:* tot i la utilitat de conèixer el llenguatge administratiu d'altres llengües, se n'han d'evitar els calcs.
- *Precís, clar i concís:* la precisió té a veure amb l'ús dels termes; la claredat i la concisió, amb la manera de redactar.
- *Neutre, respectuós i correcte:* el llenguatge administratiu no ha de connotar res, sinó que s'ha de limitar a transmetre informació als administrats o a altres administracions.